

Stiftelsesklagenemnda

Stiftelsesklagenemndas avgjørelse i sak 2024/0941

Stiftelsesklagenemndas avgjørelse av klage av 5. januar 2024 fra Leif Høegh Stiftelse (org.nr. 877 151 522) og Lucy Høegh's Stiftelse (org.nr. 977 151 538) på Stiftelsestilsynets vedtak av 15. desember 2023.

Saken gjelder klage over Stiftelsestilsynets vedtak om å avslå søknad om sammenslåing av stiftelsene. Spørsmålet i klagesaken er om vilkårene for sammenslåing ved omdanning er oppfylt etter stiftelsesloven §§ 45 andre ledd bokstav b, jf. 46 er oppfylt.

1 Stiftelsesklagenemndas kompetanse og sammensetning

Stiftelsesklagenemndas kompetanse er fastsatt i lov 15. juni 2001 nr. 59 om stiftelser (stiftelsesloven) § 7a. Etter bestemmelsen avgjør Stiftelsesklagenemnda klager på enkeltvedtak fattet av Stiftelsestilsynet i samsvar med blant annet stiftelsesloven.

Stiftelsesklagenemnda kan prøve alle sider av saken, jf. lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) § 34. Klagen er fremsatt i rett tid og vilkårene for å behandle klagen er til stede, jf. forvaltningsloven §§ 29 og 32.

Ved Stiftelsesklagenemndas behandling og avgjørelse av klagen deltok lederen Gudmund Knudsen og medlemmene Kamilla Silseth og Henning Sollid.

2 Sakens bakgrunn i hovedtrekk

Leif Høegh Stiftelse (heretter «LHS») og Lucy Høegh's Stiftelse (heretter «LUHS») søkte 27. mars 2023 om en sammenslåing av stiftelsene. Stiftelsene er representert av advokat Stephen Knudtson, som også er styremedlem i begge stiftelsene.

Stiftelsene ønskes sammenslått ved at LUHS overdrar alle sine eiendeler og forpliktelser til LHS, og at den overtakende stiftelsen (LHS) endrer navn til «Lucy og Leif Høegh Stiftelse», i klagen endret til «Leif og Lucy Høegh stiftelse». Styresammensetningen i de to stiftelsene er den samme. Vedlagt søknaden fulgte referat fra styremøter i LHS og LUHS 20. mars 2023 der begge styrene godkjente søknaden, samt et utkast til nye vedtekter for den overtakende stiftelsen. Stiftelsene søkte i denne sammenheng også om endringer av den overtakende stiftelsens vedtekter §§ 1 og 3. Revidert årsregnskap ble ettersendt 10. mai 2023.

LUHS ble opprettet av Lucy Høegh ved gavebrev i 1964. Stiftelsens formål er etter vedtektene § 2 følgende:

«Stiftelsens formål er å yde bidrag til kulturelle formål.»

LHS ble opprettet av Leif Høegh ved gavebrev i 1969. Stiftelsens formål er etter vedtektene § 2 følgende:

«Stiftelsens formål er å yte bidrag til kulturelle, vitenskapelige, inklusive økonomisk vitenskap, og veldedig formål. Bidrag kan gis i form av stipender, herunder reisestipender.»

Postadresse:

Postboks 511 Sentrum
5805 Bergen

Besøksadresse:

Zander Kaaes gate 7
5015 Bergen

Telefon: +47 55 19 30 00 post@knse.no

LHS' nåværende formål ønskes videreført i den sammenslåtte stiftelsen. Lucy Høegh (1907-1992) og Leif Høegh (1896-1974) var ektefeller.

Stiftelsestilsynet traff 15. desember 2023 vedtak om å avslå søknaden om sammenslåing. Tilsynet begrunnet avslaget med at stiftelsene ikke hadde vesentlig likeartet formål etter stiftelsesloven § 45 andre ledd bokstav b, og at vilkårene for omdanning etter stiftelsesloven § 46 første ledd ikke var oppfylt.

Advokat Knudtzon påklaget vedtaket på vegne av stiftelsene (heretter også klagerne) 5. januar 2024. Stiftelsestilsynet vurderte klagen, men fant ikke grunn til å omgjøre vedtaket. Tilsynet oversendte saken til Stiftelsesklagenemnda med sin innstilling 10. juni 2024.

Klagerne sendte inn merknader til tilsynets innstilling i e-post 14. juni 2024.

Stiftelsesklagenemnda spurte 14. oktober 2024 Stiftelsestilsynet om det hadde kommentarer til klagerne merknader i saken. Tilsynet sendte inn kommentarer i e-post 15. oktober 2024. Nemnda spurte 15. oktober 2024 klagerne om de ønsket å inngi ytterligere merknader i saken, i lys av tilsynets kommentarer. Klagerne sendte inn ytterligere merknader samme dag.

Stiftelsesklagenemnda holdt nemndsmøte og avgjorde saken 28. oktober 2024.

3 Stiftelsestilsynets vedtak

Vedtaket av 15. desember 2023 lyder:

«Vi avslår søknaden om sammenslåing av stiftelsene LUCY HØEGH'S STIFTELSE, org.nr. 977 151 538, og LEIF HØEGH STIFTELSE, org.nr. 877 151 522.»

Stiftelsestilsynets avslag er begrunnet med at vilkårene for omdanning av stiftelsene i stiftelsesloven §§ 45 og 46 ikke er oppfylt.

Stiftelsestilsynet har vist til at omdanning som går ut på sammenslåing av stiftelser etter stiftelsesloven § 45 andre ledd bokstav b kan foretas dersom stiftelsene har i «det vesentlige likeartet formål». Tilsynet viser til at LHS har et videre formål enn LUHS, og at LHS tilgodeser flere og andre målgrupper. Selv om formålet til LUHS også omfatter formålet til LHS er ikke dette tilstrekkelig til å se det slik at stiftelsene har i «det vesentlige likeartet formål». Størsteparten av LHS' tildelinger har gått til andre formål enn kulturelle formål. Tilsynet ser det på denne bakgrunn slik at LHS og LUHS ikke har i det vesentlige likeartet formål.

Stiftelsestilsynet har videre vurdert om sammenslåing av de to stiftelsene alternativt kan skje etter de strenge vilkårene i stiftelsesloven § 46 første ledd. Tilsynet mener at vilkåret om at stiftelsene «ikke lar seg etterleve» i bokstav a ikke er oppfylt. Begge stiftelsene har etter tilsynets syn en tilstrekkelig egenkapital til å videreføre stiftelsenes formål på en rimelig måte uten sammenslåing. Tilsynet ser det videre slik at vilkåret i bokstav b om at stiftelsene er åpenbart unyttige ikke er oppfylt. I denne vurderingen har tilsynet vist til at begge stiftelsenes formål fortsatt fremstår høyst aktuelle slik at en videreføring ikke vil være åpenbart unyttig. Tilsynet kan heller ikke se at det er opplyst om andre forhold som kan tilsi at stiftelsene er unyttige. Videre ser tilsynet det slik at vilkåret i bokstav d, om at stiftelsene er åpenbart uheldige eller åpenbart ufornuftige, heller ikke er oppfylt. I denne sammenheng bemerker tilsynet at det forhold at stiftelsene kan spare driftsutgifter og få en mer innbringende kapitalforvaltning, ikke betyr at stiftelsene er åpenbart uheldige eller åpenbart ufornuftige.

Videre har Stiftelsestilsynet vurdert om stiftelsene kan slås sammen etter stiftelsesloven § 46 første ledd bokstav c. Etter dette alternativet kan en stiftelse omdannes om den er i «strid med hensikten i den disposisjonen som danner grunnlaget for stiftelsen», for eksempel fordi «opprettelsesforutsetninger for bestemmelsen har sviktet». Tilsynet har lagt vekt på at Leif og

Lucy Høegh valgte å opprette hver sine stiftelser, og at dette taler for at oppretterne ønsket at stiftelsene skulle stå som minnesmerker over dem. Tilsynet viser også til at det ikke er opplysninger som viser at Leif og Lucy Høegh ønsket at stiftelsene skulle slås sammen etter deres bortgang. På denne bakgrunn mener tilsynet at heller ikke vilkårene for omdanning i bokstav c er oppfylt.

4 Klagerne anførsler

Klagerne mener at stiftelsene LHS og LUHS har i det vesentlige likeartet formål i tråd med stiftelsesloven § 45 andre ledd bokstav b. Søknaden skal derfor vurderes etter vilkårene i stiftelsesloven § 46 andre ledd. Klageren ber derfor om at søknaden om sammenslåing blir godkjent etter stiftelsesloven §§ 45 og 46 andre ledd.

Klagerne har utdypet sitt syn i klagen og senere merknader under klagebehandlingen. Klagerne anførsler kan oppsummeres slik:

- Formålet til LHS dekkes fullt ut av formålet til LUHS, slik at begge stiftelsenes formål blir videreført ved sammenslåing. Klagerne har påpekt at formålet til LUHS er «å yde bidrag til kulturelle formål», og dette er ordrett ett av flere formål i LHS. Klagerne mener dermed at det foreligger samme rettslige mulighet til å realisere det kulturelle formålet i den sammenslåtte stiftelsen, som i LHS alene.
- Klagerne har vist til at en stor del av utdelingene fra LHS de siste 11 årene er gitt til kulturelle formål. Av totale utdelinger på 56,3 millioner kroner, er 13,6 millioner kroner utdelt til kulturelle formål. I samme periode har LUHS delt ut 4,9 millioner kroner til kulturelle formål. Klagerne har også vist til at LHS gjennom årene har støttet opp under LUHS' formål, blant annet ved å bidra med 22 millioner kroner til å bevare kulturarven ved Bogstad Gård. Stiftelsene har også felles strategidokument for realisering av formål og kapitalforvaltning. Det er dermed ingen risiko for at kulturelle formål etter en sammenslåing i mindre grad vil bli tilgodesett i fremtiden.
- Tilsynet har i sin vurdering av om stiftelsene har i det vesentlige likeartet formål, bare lagt vekt på om ordlyden i formålsparagrafen i vedtektene til stiftelsene er den samme før og etter sammenslåing. Klagerne mener at dette blir en for snever tolkning. Den relevante vurderingen må være om en videreføring av formålet påvirkes av en sammenslåing. Da er det ikke bare ordlyden, men at formålsrealiseringen før og etter sammenslåing er den samme, som er avgjørende.
- LHS har en langt større egenkapital enn LUHS. LHS hadde ved årsskiftet 2022/2023 rundt 290 000 000 kroner i egenkapital, mens LUHS hadde rundt 45 000 000 kroner. Ved en sammenslåing vil midlene som stammer fra LUHS sin egenkapital utgjøre noe mindre enn 15 prosent av den sammenslåtte stiftelsens totale egenkapital. Klagerne har i denne sammenheng vist til at styrene i LHS og LUHS vil sikre en videreføring av formålet til LUHS ved å innta en bestemmelse i stiftelsenes strategidokument om at minst 15 prosent av utdelingene i enhver løpende treårsperiode skal være til kulturelle formål. Gjennom en slik ordning skulle det være grunnlag for å slå sammen stiftelsene med vesentlig likeartet formål etter stiftelsesloven, jf. § 45 andre ledd bokstav b, jf. § 46 andre ledd, sammenholdt med prinsippet i § 47. Styrene i stiftelsene kan også være åpne for at sikringen av støtten til kulturelle formål vedtektsfestes.
- Ettersom det ikke skjer noen endring «som gjelder formålet med stiftelsen» mener klagerne at stiftelsene kan slås sammen direkte etter ordlyden i stiftelsesloven § 46 andre ledd. Klagerne har i denne sammenheng vist til sammenslåingen av Eckbo legatene, som ble godkjent av Justisdepartementet i avgjørelse datert 19. desember 2012.

Departementet viste til at de nye vedtektene i Eckbos legat i sum tok opp i seg alle de formål som enkeltvis var tilgodesett i de opprinnelige stiftelsene, men at det ikke innebar at det måtte inntas et vilkår om en prosentvis fordeling av utdelingene som svarte til legatenes tidligere eierandel av fellesformuen. Det ble vist til den mer fleksible formuleringen ovenfor som tilstrekkelig for at kravene i § 47 var oppfylt.

- Det kan ikke antas at det ved opprettelsen av stiftelsene ble lagt vesentlig vekt på at de for all fremtid skulle være to atskilte stiftelser. Klagerne har i denne sammenheng vist til at LHS ved sammenslåing vil endre navn til Leif og Lucy Høegh Stiftelse. Klagerne mener videre at det er naturlig at stiftelsene ble drevet separat i oppretternes levetid, og at det er ingen grunn til å tro at oppretterne ville ha hatt noen motforestillinger mot en sammenslåing. Når oppretterne falt bort, var det begges ønske at deres felles barn skulle ivareta familieinteressene med formålsrealisering i stiftelsene. Man kan derfor si at det er naturlig at stiftelsene nå slås sammen, når begge oppretterne hadde et ønske om at stiftelsene skulle drives videre med innflytelse fra deres felles etterkommere, på samme måte som deres felles arvinger sammen overtok kontroll med rederivirksomheten og andre eiendommer, som hver av foreldrene eiet. En sammenslåing av stiftelsene støttes også av de familiemedlemmene som har bidratt til det meste av egenkapitalen i LHS. Klagerne har vist til at det er innhentet uttalelse fra oppretterens barn og arvinger, som har bekreftet at det er bred støtte i familien for å gjennomføre en sammenslåing av stiftelsene.
- Klagerne har anført at det er «uheldig eller uhensiktsmessig» om stiftelsene ikke slås sammen, jf. stiftelsesloven § 46 andre ledd. Stiftelsene forvaltes parallelt, og har samme styresammensetning, holder til i samme lokaler, har felles nettside, felles administrasjon, samme regnskapsfører og samme revisor. Det er uheldig og uhensiktsmessig å bruke penger på en slik parallell drift. Klagerne mener at en sammenslåing vil føre til mindre driftsutgifter og en bedre kapitalforvaltning som vil gi en større avkastning. Det er også vist til at LUHS over tid genererer mindre avkastning enn LHS, som følge av størrelsen. Klagerne har også anført at det fra myndighetenes side er et uttalt ønske om å redusere antall stiftelser hvor det er mulig og hensiktsmessig. Oppfølging av stiftelser fra myndighetenes side har også en samfunnsmessig kostnad, som tilsier at det bør tillates rasjonalisering gjennom sammenslåing av stiftelser, jf. Ot.prp. nr. 3 (1979-1980) *Om lov om stiftelser m m* s. 34. Hensynet til rasjonell drift av stiftelsene, mulighetene til en mer effektiv og innbringende kapitalforvaltning og samfunnsmessige hensyn er dermed tungtveiende i denne saken og tilsier åpenbart at det vil være både uheldig og uhensiktsmessig at LUHS og LHS ikke tillates slått sammen.
- Subsidiært har klagerne anført at vilkårene for sammenslåing etter stiftelsesloven § 46 første ledd bokstav d også er oppfylt. Det er «åpenbart uheldig eller åpenbart ufornuftig» at stiftelsene ikke slås sammen, jf. bestemmelsen. Klagerne har vist til de samme momenter som er relevant etter vurderingen av § 46 andre ledd som støtte for sitt syn. Det vil åpenbart være både uheldig og ufornuftig å ikke tillate at stiftelsene slås sammen for å slippe å doble funksjoner. En sammenslåing vil føre til både utgiftsbesparelse og bedre avkastning, som også kommer formålet i LUHS til gode. Klagerne har også argumentert for at omstendighetene i denne saken skiller seg fra omstendighetene i Stiftelsesklagenemndas avgjørelse i sak STKN-2022-797 (Thomas Angells Stiftelser). Det som skiller denne saken fra andre saker, er måten stiftelsene forvaltes og administreres på. I klagerens tilfelle er det lagt opp til en mest mulig rasjonell og effektiv forvaltning og administrasjon ved at dette skjer parallelt, under hensyntagen til at det er to adskilte rettslige enheter som begge må oppfylle de krav som stilles til disse.

Ytterligere rasjonalisering og effektivisering kan kun oppnås ved å slå sammen de to stiftelsene.

5 Stiftelsestilsynets innstilling i klagesaken

Stiftelsestilsynet har i sin innstilling av 10. juni 2024 opprettholdt sitt tidligere vedtak i saken, og fastholder i det vesentlige begrunnelsen for vedtaket.

Stiftelsestilsynet har følgende ytterligere bemerkninger:

- Tilsynet mener at saken er spesiell fordi det er snakk om å slå sammen to stiftelser der ingen av stiftelsene har noe presserende behov for å bli slått sammen. Begge stiftelsene er utdelingsstiftelser og har god økonomi. Begge stiftelsene har også høyst relevante og gjennomførbare formål.
- Tilsynet har ikke, slik klagerne hevder, funnet grunnlag i forarbeidene til stiftelsesloven av 1980, eller gjeldende stiftelseslov, til at myndighetene ønsker å redusere antall stiftelser hvor det er mulig og hensiktsmessig. Tilsynet mener at det framgår tydelig av forarbeidene at det er et ønske om å legge til rette for sammenslåing av mindre stiftelser med utdatert formål når formålene er vesentlig likeartet, jf. NOU 1975: 63 *Stiftelser og omdanning* s. 98, jf. Ot.prp. nr. 3 (1979-1980) s. 34.
- Tilsynet kan heller ikke se at lovgiver har hatt sammenslåing i tankene ved utformingen av ordlyden i stiftelsesloven § 46 andre ledd. Tilsynet påpeker at bestemmelsen rent språklig gjelder vedtektsendringer. Etter tilsynets syn vil det stride mot grunnleggende stiftelsesrettslige prinsipper om det eneste vilkåret for at stiftelser med solid kapital og relevante formål skal kunne sammenslås, er at styrene finner det «uheldig eller uhensiktsmessig» at de består som selvstendige rettssubjekter fordi stiftelsene har i det vesentlige likeartet formål. Tilsynet deler dermed ikke klagerens synspunkt om at det ved sammenslåing av stiftelser bare er formålsrealiseringen før og etter sammenslåing som er avgjørende.
- Videre har Stiftelsestilsynet vist til at Stiftelseslovutvalget har gjort en nøye vurdering av gjeldende omdanningsregler i NOU 2016: 21 *Stiftelsesloven - Forslag til ny stiftelseslov* kapittel 16. På side 73 går det tydelig fram at utvalget ser på sammenslåing som noe annet enn administrative endringer som skal vurderes etter de mindre strenge bestemmelsene i stiftelsesloven § 46 andre ledd.
- Tilsynet er fortsatt av den oppfatning at sammenslåingen ikke kan godkjennes etter stiftelsesloven § 46 første ledd bokstav d som tillater omdanning blant annet der en stiftelse er «åpenbart uheldig eller åpenbart ufornuftig». Tilsynet viser i denne sammenheng til at det å spare utgifter alene ikke er tilstrekkelig til å oppfylle vilkårene for å kunne sammenslå. Tilsynet har vist til at dette kan være situasjonen i mange stiftelser. I Stiftelsesklagenemndas avgjørelse i STKN-2022-797 (Thomas Angells Stiftelser) var en besparelse på 250 000 kroner hvert år ikke tilstrekkelig for å tillate sammenslåing.
- Kjernen i saken er etter Stiftelsestilsynets oppfatning hvilken vekt det skal ha at oppretterne var ektefeller. Tilsynet peker her på at oppretterne valgte å opprette egne selvstendige rettssubjekter. Det er heller ikke opplyst at oppretterne skriftlig eller muntlig har gitt uttrykk for at de ønsket stiftelsene sammenslått i framtida. Dersom oppretterne ikke så for seg at stiftelsene skulle være separate stiftelser i fremtiden, ville det være naturlig å gi uttrykk for dette enten muntlig eller skriftlig. Tilsynet har også vist til at stiftelsene har bestått som selvstendige stiftelser i mer enn 30 år etter at oppretterne døde. Tilsynet har lagt til grunn at dersom etterkommerne av oppretterne

mente at oppretterne ønsket en sammenslåing av stiftelsene i fremtiden, ville søknad om dette blitt sendt på et tidligere tidspunkt.

6 Klagerne kommentarer til innstillingen

Stiftelsens styre v/ advokat Knudtzon har i sine merknader til tilsynets innstilling pekt på:

- Tilsynet synes å legge til grunn at klagerne har anført at oppretterne vurderte sammenslåing i sin levetid. Det anføres bare at oppretterne ikke ville hatt noen innvendinger mot en sammenslåing ut fra dagens forutsetninger.
- Et vilkår etter stiftelsesloven § 46 andre ledd er at det ved slik omdannelse ikke skjer noe i strid med det som det ved opprettelsen av stiftelsen er lagt vesentlig vekt på. Det er i den forbindelse tilstrekkelig å konstatere at ingen av oppretterne ved opprettelsen av de respektive stiftelsene synes å ha vurdert en mulig fremtidig sammenslutning og derfor ikke har tatt stilling til dette. Det er ingen holdepunkter for at de ville ha vært imot sammenslåing, slik forholdene har utviklet seg. I vurderingen etter § 46 andre ledd, er det for øvrig heller ikke relevant å spekulere i hva oppretterne har ment etter at stiftelsen er etablert.
- Etter stiftelsesloven § 49 skal det når oppretterne er døde, legges vekt på hvordan slektninger stiller seg til omdannelsen. Som anført i klagen støtter etterkommerne en sammenslåing av stiftelsene. Både stiftelsenes styre og familien har grunn til å tro at oppretterne ville ha støttet en sammenslåing, slik stiftelsene nå drives parallelt med identiske styremedlemmer som representerer deres felles etterkommere.

7 Stiftelsesklagenemndas syn på saken

Saken gjelder klage over Stiftelsestilsynets vedtak 15. desember 2023 om å avslå søknad om sammenslåing av stiftelsene Leif Høegh Stiftelse (LHS) og Lucy Høegh's Stiftelse (LUHS).

Spørsmålet i saken er om vilkårene for sammenslåing ved omdanning er oppfylt etter stiftelsesloven §§ 45 andre ledd bokstav b og 46.

Etter stiftelsesloven § 45 andre ledd bokstav b kan omdanning av en stiftelse blant annet gå ut på at stiftelsen slås sammen med én eller flere andre stiftelser med «i det vesentlige likeartet formål». Lovbestemmelsen fastsetter ikke vilkårene for at stiftelser kan slås sammen. Dette er regulert i stiftelsesloven § 46 om vilkår for omdanning. I praksis er det lagt til grunn at sammenslåing av stiftelser med i det vesentlige likeartet formål kan vedtas etter stiftelsesloven § 46 andre ledd som gir hjemmel for omdanning når en bestemmelse viser seg å være «uheldig eller uhensiktsmessig». Stiftelsesloven § 46 andre ledd gjelder bare omdanning av bestemmelser som *ikke* gjelder formålet med stiftelsen eller en annen bestemmelse som det må antas at det ble lagt vesentlig vekt på ved opprettelsen av stiftelsen. Når stiftelser med i det vesentlige likeartet formål slås sammen og formålet i samsvar med prinsippet i stiftelsesloven § 47 i det vesentlige blir videreført i den sammenslåtte stiftelsen, ser man det slik at sammenslåingen ikke endrer stiftelsens formål. Formålet videreføres i den sammenslåtte enheten. Sammenslåingen kan dermed gjennomføres når det ses på som «uheldig eller uhensiktsmessig» å videreføre stiftelsene som selvstendige enheter.

Stiftelsesloven har ingen egen bestemmelse om sammenslåing av stiftelser som *ikke* har i det vesentlige likeartet formål. Det er imidlertid på det rene at bestemmelsen i stiftelsesloven § 45 andre ledd bokstav b ikke stenger for å slå sammen slike stiftelser. I disse tilfellene må imidlertid sammenslåingen avgjøres med utgangspunkt i de strenge vilkårene for omdanning i stiftelsesloven § 46 første ledd. Dette betyr at det stilles strengere krav for å slå sammen

stiftelser som ikke anses for å ha «i det vesentlige likeartet formål». Vi kommer nedenfor tilbake til vilkårene i § 46 første ledd.

Som det framgår av det som er uttalt ovenfor, er det i saker om sammenslåing av stiftelser av sentral betydning om de stiftelsene som man ønsker å slå sammen har «i det vesentlige likeartet formål» slik at de kan slås sammen etter stiftelsesloven § 46 andre ledd.

Det første spørsmålet Stiftelsesklagenemnda må ta stilling til i saken er dermed om LHS og LUHS har «i det vesentlige likeartet formål».

Hva som nærmere ligger i denne formuleringen, er ikke utdypet verken i forarbeider eller i juridisk teori. Det må derfor tas utgangspunkt i en normal forståelse av ordlyden. Ordlyden «vesentlige» taler for at formålene i den overdragende og den overtakende stiftelsen i stor grad må være likeartede, men at formålene ikke behøver å være identiske. Stiftelsesklagenemnda la i STKN-2016-1648 til grunn at uttrykket «i det vesentlige likeartet» kan erstattes med ordet «hovedsakelig» eller begrepet «stort sett». Når det gjelder ordlyden «likeartede» har nemnda i tidligere avgjørelser lagt til grunn at dette viser til formålenes «karakter» eller «slag», jf. STKN-2021-650, STKN-2019-680 og STKN-2019-653.

I nyere praksis har Stiftelsesklagenemnda tatt utgangspunkt i at spørsmålet om stiftelser har «i det vesentlige likeartet formål» må foretas ut fra en noe bredere vurdering, jf. blant annet sakene STKN-2021-650, STKN-2019-680 og STKN-2019-653. I sakene uttalte nemnda dette om forståelsen av uttrykket «i det vesentlige likeartet formål»:

«Etter Stiftelsesklagenemndas syn trekker forarbeidene i retning av at det med uttrykket «vesentlig likeartet» formål legges opp til en noe bredere vurdering av formålenes «karakter» eller «slag» – om disse er i det vesentlige like - enn at det «produktet» stiftelsene leverer i henhold til formålet fremstår som i det vesentlig likt.»

Det Stiftelsesklagenemndas uttaler i de nevnte sakene betyr at stiftelser ikke har likeartet formål utelukkende fordi de alle har ett eller annet ideelt formål, for eksempel sosialt, kulturelt eller humanitært. Stiftelsene må også være i det vesentlige likeartet når det gjelder andre forhold som inngår i stiftelsens formål, så som målgruppen og hvordan denne skal tilgodeses.

I saken her har både LHS og LUHS et ideelt ikke-økonomisk formål. Dette er imidlertid ikke avgjørende for at formålene kan ses på som i det vesentlige like slik at stiftelsene kan slås sammen med hjemmel i stiftelsesloven § 46 andre ledd. Riktignok kan begge stiftelsene tilgode kulturelle formål, men heller ikke dette betyr at formålene kan ses på som i det vesentlige like. I denne sammenheng er det av betydning at mens for LUHS er kultur det eneste formålet som kan tilgodeses, er for LHS kultur bare ett av flere formål. Ved siden av kulturelle formål, kan LHS også støtte vitenskapelige, inklusive økonomisk vitenskap og veldedige formål. Det framgår uttrykkelig av formålsbestemmelsen i LHS at bidrag fra stiftelsen kan gis «[...] i form av stipender, herunder reisestipender». En tilsvarende bestemmelse gjelder ikke i LUHS. Uten at det er avgjørende, har Stiftelsesklagenemnda også merket seg at de forskjellige formålene også viser seg i stiftelsenes utdelingspraksis. Selv om også LHS yter betydelige bidrag til kulturelle formål og herunder støtter opp under formål som LUHS tilgodeser - så som Bogstad gård - er det likevel slik at den klart største delen av utdelingene går til andre formål enn «kulturelle». Av totale utdelinger på 56,3 millioner kroner de siste elleve årene, er 13,6 millioner kroner fra LHS utdelt til kulturelle formål. Nemnda er etter dette enig med Stiftelsestilsynet i at de to stiftelsene ikke har «i det vesentlige likeartet formål» slik at de kan slås sammen med hjemmel i stiftelsesloven § 46 andre ledd. Nemnda vil for ordens skyld tilføye at i denne sammenheng er det ikke av avgjørende betydning at LUHS kulturelle formål også kan ivaretas i den sammenslåtte stiftelsen. Det avgjørende er at ved den planlagte sammenslåingen ville LUHSs midler inngått i en større stiftelse som kan tilgode formål som

er fremmed for det formålet LUHS har i dag. Det at det ifølge det som er opplyst i klagen planlegges å utarbeide et strategidokument som kan sikre videreføring av LUHS' formål ved at minst 15 prosent av utdelingene i enhver løpende 3-årsperiode skal være til kulturelle formål, endrer ikke dette. Et strategidokument som fastsetter styrets egen plan for hvilke formål stiftelsen skal tilgodese gir i seg selv ikke tilstrekkelig sikkerhet for at LUHS' kulturelle formål i framtida blir videreført i LHS. Strategidokumentet vedtas av styret som også står fritt til når som helst å endre dokumentet innenfor rammen av vedtektenes formålsbestemmelse. Dette vil være annerledes om LHS' formålsbestemmelse utformes slik at vedtektene i den sammenslåtte stiftelsen sikrer videreføring av LUHS' kulturelle formål ved for eksempel å pålegge stiftelsen å tilgodese kulturelle formål med en forholdsmessig del av de årlige utdelingene. I klagen heter det at stiftelsenes styrer også kan være åpne for en slik løsning, men uten å fremme et konkret forslag til vedtektsendring om dette. En slik løsning forutsetter derfor en ny søknad.

Klagerne viser til Justisdepartementets avgjørelse 19. desember 2012 om Eckbos legater. Som klagerne selv peker på ble legatene i denne saken tillatt slått sammen med hjemmel i stiftelsesloven § 46 første ledd bokstav d, og er derfor ikke av direkte betydning for virkeområdet for lovens § 46 andre ledd.

Klagerne gjør gjeldende at det er «uheldig eller uhensiktsmessig» at stiftelsene ikke slås sammen. Til det er å si at dette etter stiftelsesloven § 46 andre ledd i sammenslåingssaker er et tilleggsvilkår ved siden av at stiftelsene som ønskes slått sammen har «i det vesentlige likeartet formål». Ettersom Stiftelsesklagenemnda mener at dette vilkåret ikke er oppfylt, går nemnda ikke inn på dette vilkåret i § 46 andre ledd. Nemnda kommer imidlertid tilbake til spørsmålet i drøftelsen nedenfor om vilkåret for omdanning i stiftelsesloven § 46 første ledd bokstav d er oppfylt.

Spørsmålet blir så om sammenslåingen kan hjemles i et av alternativene i stiftelsesloven § 46 første ledd som lyder slik:

«Omdanning kan foretas når en bestemmelse i vedtektene eller den rettslige disposisjonen som danner grunnlaget for stiftelsen

a. ikke lar seg etterleve, for eksempel fordi stiftelsens kapital er utilstrekkelig til å tilgodese dens formål på en rimelig måte,

b. er åpenbart unyttig,

c. er i strid med hensikten i den disposisjonen som danner grunnlaget for stiftelsen, for eksempel fordi oppretterens forutsetninger for bestemmelsen har sviktet, eller

d. er åpenbart uheldig eller åpenbart ufornuftig.»

Både klagerne og Stiftelsestilsynet har lagt til grunn at det bare er aktuelt å vurdere sammenslåing etter stiftelsesloven § 46 første ledd bokstav d. Stiftelsesklagenemnda er enig i dette. Begge stiftelsene har en solid egenkapital og aktuelle formål som åpenbart betyr at verken vilkårene i bokstav a eller b er oppfylt. Det foreligger heller ikke opplysninger som tilsier at en videreføring av stiftelsene er i strid med oppretterens forutsetninger, slik at heller ikke bokstav c kan gi grunnlag for sammenslåing. Det at det ifølge klagerne kan antas at oppretterne ikke ville hatt innvendinger mot en sammenslåing er ikke relevant når det gjelder spørsmålet om det foreligger en forutsetningsbrist etter bokstav c i § 46 første ledd.

Etter stiftelsesloven § 46 første ledd bokstav d kan det foretas omdanning når en bestemmelse i vedtektene eller stiftelsesgrunnlaget er «åpenbart uheldig eller åpenbart ufornuftig». I kravet om «åpenbart» oppstilles en høy terskel for at det kan foretas omdanning etter dette alternativet. Etter bestemmelsen er det derfor ikke tilstrekkelig at det er uhensiktsmessig eller uheldig å operere med to stiftelser slik at det av den grunn kan være hensiktsmessig å slå dem sammen i

en stiftelse. Klagerne gjør gjeldende at en sammenslåing vil føre til lavere driftsutgifter og en bedre kapitalforvaltning som vil gi kapitalen i LUHS en høyere avkastning. Klagerne har også vist til at stiftelsene har parallell forvaltning, herunder samme styresammensetning, holder til i samme lokaler, har felles nettside, felles administrasjon, samme regnskapsfører og samme revisor. Klagerne mener derfor det både er åpenbart uheldig og åpenbart ufornuftig å doble stiftelsenes funksjoner og utgifter slik.

Det er vanskelig for Stiftelsesnemnda å være uenig med klagerne i at det vil forenkle forvaltningen av de to stiftelsene og spare utgifter å slå stiftelsene sammen til en stiftelse. Dette er imidlertid ikke i seg selv avgjørende for at sammenslåingen kan hjemles i § 46 første ledd bokstav d. I sin praksis har Stiftelsesklagenemnda med utgangspunkt i vilkåret om «åpenbart uheldig eller åpenbart ufornuftig» vært svært forsiktig med å legge avgjørende vekt på hensynet til administrative fordeler og sparte kostnader. Som eksempler kan nevnes STKN-2022-0797 og STKN-2017-0298 som begge direkte gjelder sammenslåing av stiftelser. I den først nevnte stiftelsen kom nemnda til en besparelse på 250 000 kroner i året for den overdragende stiftelsen ikke var nok til å tillate sammenslåing etter stiftelsesloven § 46 første ledd bokstav d. Klagerne har i saken her ikke vist til et konkret beløp som kan spares i driftsutgifter, men i mangel av konkrete beløp har nemnda vanskelig for å se at de administrative og økonomiske fordelene ved en sammenslåing kan være av en slik størrelse at en sammenslåing kan hjemles i bokstav d i § 46 første ledd.

Klagerne har som nevnt vist til Justisdepartementets avgjørelse i klagesaken om sammenslåing av Eckbos legater som ble avgjort av Justisdepartementet 19. desember 2012. Dette var en ganske spesiell sak der det ikke var hensynet til en enklere forvaltning og sparte utgifter alene som gjorde at departementet tillot sammenslåing med grunnlag i stiftelsesloven § 46 første ledd bokstav d. Saken gjaldt sammenslåing av elleve legater som var opprettet av samme oppretter. Legatene ble forvaltet som en samlet enhet, men en stor del av legatenes ressurser gikk likevel med til administrasjon. Hver av legatene hadde riktignok sitt spesielle formål, men mange av formålene var utdaterte og hadde mistet mye av sin betydning. Formålsbestemmelsene var dessuten vanskelig tilgjengelig og hadde et gammelt språk. Flere av legatene hadde ikke foretatt utdelinger de senere årene fordi de ikke hadde mottatt aktuelle søkere. Det var ikke sikre holdepunkter for hva som var oppretterens intensjon med å opprette elleve legater, og ikke bare ett. Justisdepartementet fant i saken at vedtektene i de elleve legatene var åpenbart uheldige og at stiftelsesloven § 46 første ledd bokstav d ga grunnlag for sammenslåing av de elleve legatene til ett legat.

I søknaden om godkjenning av sammenslåing vises det i punkt 4 til at sammenslåingen antas å være i tråd med oppretterens ønske og støttes av familien. Til det vil Stiftelsesklagenemnda bemerke at oppretterens og familiens syn kan ha betydning i den samlede vurderingen i forhold til alle de alternative vilkårene for omdanning i stiftelsesloven § 46 første ledd, jf. G. Woxholth: Stiftelser etter stiftelsesloven 2001 (2001) side 482 flg. Saksbehandlingsreglene i stiftelsesloven § 49 om innhenting av uttalelse fra oppretteren, og slektens syn tilsier dette. Det er likevel slik at oppretterens og slektens syn ikke i seg selv er avgjørende. I saken her er det gått lang tid siden oppretterne gikk bort og det er dessuten ikke sikre holdepunkter for hva oppretterne måtte ha ment om en fremtidig sammenslåing. Dette betyr at oppretterens antatte syn har begrenset betydning. Nemnda har etter dette kommet til at omdanningsvilkåret i § 46 første ledd bokstav d ikke er oppfylt i saken. Nemndas konklusjon er også at ingen av de alternative vilkårene for omdanning etter § 46 første ledd er oppfylt. Stiftelsestilsynets avslag på søknaden om sammenslåing blir dermed opprettholdt.

8 Vedtak

Stiftelsesklagenemnda fatter etter dette følgende vedtak:

Stiftelsestilsynets vedtak av 15. desember 2023 opprettholdes.

Vedtaket er endelig og kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd.

Vedtaket er enstemmig.

Bergen, 28. oktober 2024

Gudmund Knudsen
Leder

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur